

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2015, sp. zn. 29 Cdo 2233/2015, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.2233.2015.1

Číslo: 59/2016

Právní věta:

Účinky usnesení insolvenčního soudu o předběžném opatření podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona nastávají okamžikem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Doručení takového usnesení zvláštním způsobem má význam (jen) pro počátek běhu lhůty k podání (řádného) opravného prostředku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2015

Spisová značka: 29 Cdo 2233/2015

Číslo rozhodnutí: 59

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Předběžné opatření

Předpisy: § 109 odst. 1 písm. c) IZ

§ 140 odst. 1 IZ

§ 82 odst. 2 písm. b) IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání druhého povinného proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. 2. 2015, sp. zn. 24 Co 216/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Českých Budějovicích (dále též jen „insolvenční soud“) k návrhu Mgr. M. R. (dále jen „soudní exekutor“) usnesením ze dne 12. 11. 2014 s odkazem na ustanovení § 82 odst. 1 a odst. 2 písm. b) a § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku o způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), (mimo jiné) nařídil předběžné opatření, jímž soudnímu exekutorovi umožnil provést pravomocně nařízenou exekuci, vedenou u Exekutorského úřadu Jindřichův Hradec, prodejem nemovitých věcí ve vlastnictví druhého povinného.

2. Vrchní soud v Praze k odvolání druhého povinného usnesením ze dne 2. 2. 2015 usnesení

insolvenčního soudu potvrdil.

3. Soudní exekutor usnesením ze dne 27. 11. 2014 udělil vydražitelce (A. Š.) příklep k nemovitostem ve vlastnictví druhého povinného označeným ve výroku rozhodnutí za nejvyšší učiněné podání ve výši 341 000 Kč.

4. Krajský soud v Českých Budějovicích k odvolání druhého povinného usnesením ze dne 2. 2. 2015 potvrdil usnesení soudního exekutora.

5. Odvolací soud – cituje ustanovení § 82 odst. 2 písm. b), § 89 odst. 1 a § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014), ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu) a o změně dalších zákonů a ustanovení § 336k odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu – zdůraznil, že insolvenční soud usnesením ze dne 12. 11. 2014 umožnil soudnímu exekutorovi provést exekuci dražbou nemovitých věcí ve vlastnictví druhého povinného s tím, že „povinný opakovaným podáváním insolvenčních návrhů, které jsou následně odmítány v důsledku jeho procesního zavinění, záměrně obstruuje provedení exekuce a zneužívá tak účinků spojených s insolvenčním návrhem“.

6. Současně uzavřel, že pro účinnost usnesení (o předběžném opatření, jímž se omezují účinky spojené s insolvenčním návrhem) je „stěžejní okamžik jeho vyhlášení (zveřejnění) v insolvenčním rejstříku, zatímco okamžik doručení zvláštním způsobem konkrétnímu účastníku má význam toliko pro běh lhůty k podání oprávněného prostředku. Daná úprava plně odpovídá smyslu a účelu předběžného opatření, které má zatímně a co možná nejrychleji upravit poměry mezi účastníky. Proto se usnesení stává účinným veřejným vyhlášením v insolvenčním rejstříku a otázka nabytí právní moci nemá v tomto ohledu žádnou relevanci.“

7. Jelikož usnesení o předběžném opatření nabylo účinků dne 13. 11. 2014 v 08.05 hodin (viz insolvenční rejstřík), byl soudní exekutor oprávněn provést dne 27. 11. 2014 nařízenou dražbu, a to bez ohledu na to, že usnesení o předběžném opatření dosud nenabylo právní moci.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal druhý povinný dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 o. s. ř. a máje za to, že „otázka udělení příklepu po zahájení insolvenčního řízení, k němuž došlo při dražbě provedené po přijetí předběžného opatření, dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena“.

9. Dovolatel namítá, že předpokladem pro provedení dražby a udělení příklepu je pravomocné usnesení o předběžném opatření a že „udělený příklep musí být ve výši přiměřené výši zajištěných závazků“. Potud požaduje odpověď na otázku, zda „v takovém případě lze vyvolávací cenu nemovitosti určenou exekutorem stanovit dle zásad exekučního řízení, tj. ve výši 2/3 stanovené ceny nebo zda je s ohledem na zájmy zajištěných věřitelů žádoucí, aby vyvolávací cena byla ve výši tržní hodnoty nemovitosti“.

10. Požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

11. Vydražitelka považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné.

III.

Přípustnost dovolání

12. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2., části první, článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

13. Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to v řešení otázky (dovolacím soudem dosud neřešené), zda lze provést dražbu a udělit příklep dříve než předběžné opatření, jímž insolvenční soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona umožnil soudnímu exekutorovi provést dražbu, nabylo právní moci.

IV. Důvodnost dovolání

14. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

15. Podle ustanovení § 82 insolvenčního zákona předběžné opatření v insolvenčním řízení může insolvenční soud nařídit i bez návrhu, nestanoví-li zákon jinak. Navrhovatel předběžného opatření, které by insolvenční soud mohl nařídit i bez návrhu, není povinen složit jistotu. Povinnost složit jistotu jako navrhovatel předběžného opatření nemá dlužník (odstavec 1). Předběžným opatřením může insolvenční soud v době do rozhodnutí o insolvenčním návrhu také omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele způsobem stanoveným v předběžném opatření některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v § 109 odst. 1 písm. b) a c), neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů [odstavec 2 písm. b)]. Rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 2 písm. b) nebo c) doručí insolvenční soud do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci, osobě, která takový návrh podala, a insolvenčnímu navrhovateli. Předběžné opatření podle odstavce 3 doručí insolvenční soud do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci, osobě, která takový návrh podala, a v případě, že se předběžné opatření vztahuje na pohledávky jednotlivých věřitelů, i těmto věřitelům. Jestliže insolvenční soud nenařídí předběžné opatření, doručí rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 3 zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a osobě, která takový návrh podala (odstavec 5).

Podle ustanovení § 89 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení jsou účinná okamžikem jejich zveřejnění v insolvenčním rejstříku (odstavec 1). Rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení v průběhu jednání nebo hned po skončení jednání, jsou proti všem účastníkům insolvenčního řízení a insolvenčnímu správci účinná, jakmile jsou vyhlášena účastníkům a insolvenčnímu správci, kteří byli při jednání přítomni; rozhodnutí ve věci samé jsou v takovém případě proti všem účastníkům insolvenčního řízení a insolvenčnímu správci účinná, jakmile je insolvenční soud vyhlásí veřejně (odstavec 2). Ukládá-li zákon insolvenčnímu soudu zveřejnit rozhodnutí podle odstavce 2 v insolvenčním rejstříku, učiní tak nejpozději do konce pracovního dne nejbližší následujícího po dni jednání, při kterém bylo rozhodnutí vyhlášeno. Namísto úplného znění vyhlášeného rozhodnutí lze takto zveřejnit vhodně zkrácené znění rozhodnutí. Zkrácené znění rozhodnutí zpravidla neobsahuje odůvodnění. Povinnost zveřejnit v insolvenčním rejstříku úplné znění vyhlášeného rozhodnutí neprodleně poté, co bude vyhotoveno písemně, tím není dotčena. Účinky rozhodnutí podle odstavce 2 nastávají již zveřejněním jeho zkráceného znění v insolvenčním rejstříku; takové zveřejnění však nemá účinky doručení rozhodnutí (odstavec 3).

Podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: (...) výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést. Pro pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168) a pohledávky jim na roveň postavené

(§ 169) však lze provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 a s omezeními tímto rozhodnutím založenými. Není-li dále stanoveno jinak, výkon rozhodnutí nebo exekuce se i nadále nařizuje nebo zahajuje a provádí proti povinnému.

Podle ustanovení § 7 insolvenčního zákona, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

16. Již na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamena bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody), a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

17. Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, plyne, že:

„Praktické poznatky z průběhu některých insolvenčních řízení dokládají, že v některých případech se vyskytují pokusy zneužít transparentnosti insolvenčního řízení a účinků spojených s jeho zahájením k poškození zájmů třetích osob nebo dlužníka. Přitom může jít jak o záměr sledovaný dlužníkem (blokace exekučních řízení insolvenčními návrhy, jež nejsou míněny vážně), tak o záměr sledovaný jiným insolvenčním navrhovatelem. Jedním z opatření, jež mají přispět k efektivnímu zásahu soudu proti takovým postupům, je rozšíření pravomocí insolvenčního soudu při vydávání předběžných opatření.

18. Nově se tedy přiznává insolvenčnímu soudu (v § 82 písm. b/ návrhu zákona) možnost z důvodů zvláštního zřetele hodných předběžným opatřením způsobem stanoveným v předběžném opatření omezit některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, jak jsou uvedeny v ustanovení § 109 odst. 1 insolvenčního zákona (pojistka pro účinky uvedené v ustanovení § 111 insolvenčního zákona je zakotvena přímo v textu ustanovení § 111). Tím se tedy soudu otevírá možnost (při respektu k zásadám insolvenčního řízení vyjádřeným v ustanovení § 5 insolvenčního zákona) např. povolit v exekuci dokončení exekuce (s omezením nastaveným tak, aby například výtěžek dosaženého zpeněžení majetku byl po dobu probíhajícího insolvenčního řízení k dispozici v tomto řízení“).

19. V souladu se shora uvedeným nastávají účinky rozhodnutí insolvenčního soudu o předběžném opatření podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona okamžikem jeho zveřejnění v

insolvenčním rejstříku (§ 89 odst. 1 insolvenčního zákona). Doručení takového rozhodnutí zvláštním způsobem (§ 75 a § 82 odst. 4 insolvenčního zákona) pak má – jak správně uzavřel odvolací soud – význam pro počátek běhu lhůty k podání (řádného) opravného prostředku (odvolání). Naopak představa dovolatele, podle níž by možnost soudního exekutora provést pravomocně nařízenou exekuci prodejem nemovitých věcí ve vlastnictví druhého povinného byla vázána (až) na právní moc usnesení o předběžném opatření, by efektivitu předběžného opatření insolvenčního soudu výrazně eliminovala.

20. V projednávané věci bylo usnesení insolvenčního soudu o předběžném opatření ze dne 12. 11. 2014 zveřejněno v insolvenčním rejstříku dne 13. 11. 2014 v 8:05 hodin a tímto okamžikem nabylo účinnosti; účinky spojené s předběžným opatřením nařízeným insolvenčním soudem přitom přetrvaly i po rozhodnutí o úpadku (§ 140 odst. 1 insolvenčního zákona). Skutečnost, že usnesení insolvenčního soudu o předběžném opatření k datu konání dražby a udělení příklepu dosud nenabylo (v důsledku odvolání dlužníka – druhého povinného) právní moci, tak nebylo překážkou bránící provedení exekuce.

21. Konečně neobstojí ani námitka dovolatele ohledně ceny nemovitostí.

22. Judikatura Nejvyššího soudu je totiž jednotná v závěru, podle něhož zákonná úprava rozděluje průběh exekuce prodejem nemovitosti do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Těmito fázemi jsou: 1) nařízení exekuce, 2) určení ceny nemovitosti a jejího příslušenství, ceny závad a práv s nemovitostí spojených, určení závad, které prodejem v dražbě nezaniknou a určení výsledné ceny, 3) vydání usnesení o dražební vyhlášce, 4) prodej nemovitosti v dražbě a 5) rozvrh rozdělované podstaty. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo (pravomocně) rozhodnuto. Tak tomu je i u určení výsledné ceny nemovitosti (stanovené ve smyslu § 336a odst. 1 písm. d/ o. s. ř. podle výsledků ocenění a ohledání /§ 336/) a u dražební vyhlášky, v níž je soud povinen – kromě jiného – onu výslednou cenu uvést [§ 336b odst. 2 písm. c) o. s. ř.]. Pravomocným usnesením určujícím výslednou cenu nemovitostí i usnesením o dražební vyhlášce je soud při rozhodování o příklepu vázán. K tomu srov. důvody usnesení ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. [30 Cdo 3717/2013](#), uveřejněného pod číslem 42/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. [20 Cdo 1918/2013](#), a ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [30 Cdo 511/2014](#), ve spojení s usneseními Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 2794/2013](#), a ze dne 9. 7. 2015, sp. zn. III. ÚS 3924/2014.

23. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je správné, přičemž z obsahu spisu se nepodávají ani vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání dovolací soud přihlédne z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání druhého povinného podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.